

dum charitatem filii parentibus sunt magis amandi.

3. Præterea. Unusquisque debet seipsum plus diligere quam aliquem alium post Deum. Sed uxorem debet homo diligere sicut seipsum, cum sit unus corpus cum ea. Ergo debet uxorem magis quam alium aliquem diligere.

4. Præterea. Magis debemus diligere eos qui nos magis diligunt. Sed matres magis diligunt filios quam patres. Ergo & filii magis debent diligere matres quam patres.

5. Præterea. Similitudo est causa amicitiae. Sed filiae magis simulantur matribus quam patribus. Ergo ad minus filiae debent plus amare matres quam patres, & sorores quam fratres; & ita ordo qui in littera ponitur, non est universalis.

6. Præterea. Fratres Petri sunt propinquiore patri ejus quam filii sui. Si ergo pater esset super omnes alios diligendus, fratres essent magis diligendi quam filii: cujus contrarium in littera dicitur.

Sed contra. Super omnia debemus diligere Deum. Sed amor quem habemus ad patrem, magis similatur amor quem habemus ad Deum, qui est pater noster. Ergo patrem super omnes alios magis debemus amare.

Præterea. Ille cui numquam sufficienter potest retribui, maxime est amandus. Sed, sicut dicit Philosophus in VIII. Ethic. cap. xii. numquam sufficienter possumus retribuere patribus, à quibus esse, nutrimentum, & disciplinam accepimus. Ergo maxime inter proximos debemus patrem amare.

Præterea. Quanto major est amor, tanto firmior est. Sed amor filii ad patrem est firmior quam è converso: quia filii non possunt abnegare parentes, sicut possent patres filios abnegare, & eos propter aliquod crimen accusare, & expellere à se, ut dicitur VIII. Ethic. cap. ult. Ergo magis diligendi sunt patres quam filii.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod amicitia propinquo- rum, ut dictum est in corp. præced. art. fundatur super communicatione naturali. Omnis autem commu- nicatio naturalis fundatur super originem, secun- dum quam est pater, & filius. Fratres enim dicuntur aliqui in hoc quod ab eodem patre nascuntur, & sic deinceps. Unde tota amicitia propinquo- rum fundatur super amicitia patris ad filium; & ideo hæc amicitia est major quam aliqua alia propinquo- rum. In hac autem amicitia quodammodo filii præponun- tur parentibus, quodammodo parentes filiis, secun- dum duplicem modum amoris. Amat enim ali- quid ut res distincta, sicut amo hominem; & ali- quid ut alterius existens, sicut amo manum meam, vel aliud membrum uno amore quo amo me ipsum. Loquendo ergo de amore alicujus rei in se, sic magis amantur parentes quam filii; loquendo autem de amore quo aliquid amat in altero, sic filii magis diliguntur quam parentes. Cujus ratio est, quia unumquodque tanto magis diligitur, quanto nobis magis propinquum est. Propinquius autem est ali- quid alicui quod habet ordinem essentialem ad illum, quam quod accidentaliter ad ipsum ordinatur. Cau- sa autem essentialis est effectui sicut genus speciei; sed effectus ad causam accidentaliter se habet, quia sequitur esse ejus sicut species ad genus, nisi effectus sit aliquid causæ: quia sic effectus comparabitur

ad causam per modum partis integralis, quæ est ac- tu, & essentialiter in toto; secundum autem quod est aliquid causæ, non est distinctum ab ea, sed est unum cum ipsa. Considerando ergo patrem, & fi- lium, ut sunt quædam personæ in se distinctæ, sic pater magis amatur, cum sit causa, quam filius, qui est effectus. Sed quia filius est quædam res patris, & non è converso; ideo diligitur filius alia dilectione, inquantum res patris est, ut membrum diligentis ip- sius. Unde Philosophus dicit IV. Ethic. cap. xii. quod illud quod est ex aliquo genitum, est propin- quius, sicut membrum, puta pes, vel dens. Et quia hoc modo quasi una dilectione diligitur cum illa qua aliquid seipsum diligit; ideo secundum hoc fi- lius magis quam pater diligitur. Et secundum hanc viam assignat Philosophus tres rationes quare filii magis diligantur parentibus. Prima est quia filii sunt sicut membrum patris: unde aliquis diligit filium si- cut seipsum. Secundo quia patres sciunt magis ali- quos esse suos filios quam è converso. Tertio quia bonum patris in filio refulget, sicut bonum causæ in effectu: unde naturaliter quilibet artifex diligit opera sua sicut filios. Sed quia amor quo diligitur ali- quid in seipso, magis habet de ratione benevolentiae, quæ est principium amicitiae, & radix; ideo amicitia magis habetur ad patrem quam ad filium, & cha- ritas similiter, quamvis aliquo modo amor sit magis ad filium. Quidam autem dicunt, quod magis aman- tur filii affectu naturali, sed patres affectu charitatis. Sed hoc non placet mihi: quia nihil naturalium in- ordinatum est: esset autem inclinatio inordinata, si inclinaretur diligendum magis quod minus diligen- dum est. Unde charitas ordinem naturæ non mutat, sed perficit. Præterea in quibusdam homo magis in- clinatur naturaliter ad amorem patris quam ad amo- rem filii; sicut homo facilius expellit à se filium quam patrem, quem non expellit, nisi propter abundan- tiam malitiam, ut Philosophus dicit in VIII. Ethic. cap. xii. Similiter etiam quædam (1) animalia in- clinantur magis ad parentes quam ad filios inclina- tione naturali in quibusdam, sicut narrat Basilius in Hexameron Lib. VIII. hom. viii. de ciconiis, quæ parentes suos ætate confectos fovent plumis, alimen- ta ministrant, & in volatu supportant. Unde constat quod etiam secundum naturalem inclinationem, & secundum charitatem distinctione opus est.

Ad primum ergo dicendum, quod pater causa est filii; causa autem est influere in causatum, & non è converso. Unde amor naturalis ad filium attenditur secundum inclinationem naturalem affectus ad be- nefaciendum (2) sibi; sed amor filii ad patrem atten- ditur secundum inclinationem naturalem ad subji- ciendum se ei: & hæc inclinatio non est minor quam prima, immo major. Unde majorem malitiam oportet advenire ad hoc quod homo avertatur ab ista incli- natione quam à prima. Quamvis autem (3) aliquo in casu pater sit inferior filio, inquantum indiget auxi- lio ejus; hoc tamen non convenit patri, inquantum pater est: quia inquantum pater est, semper est superior, & causa. (4) Et quia natura semper incli- nat ad illud quod semper est, & per se, non ad illud quod accidit in casu; ideo non est tanta inclinatio naturalis ad benefaciendum patri, sicut ad benefa- ciendum filio. Sed hanc inclinationem facit ratio, quæ in hominibus supplet illud ad quod natura non sufficiebat. In aliis autem animalibus, in quibus hoc frequenter contingit, quod patres propter senectum

(1) Al. alia. (2) In edit. Nicolai deest sibi. (3) Al. aliquando in casu. (4) Al. Et ideo quia.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod omnes teneantur ad charitatem perfectam. Quia stare in via Dei, ut dicit Bernardus (epist. cclii. ad Abbatem Garinum) retrocedere est. Sed omnis qui procedit in via Dei, ad perfectionem tendit. Ergo omnes tenentur ad perfectionem charitatis tendere.

2. Præterea. Quilibet tenetur magis diligere proximum quam corpus proprium. Sed ponere vitam corporalem pro fratribus est perfectæ charitatis. Ergo quilibet tenetur ad perfectam charitatem.

3. Præterea. Illi qui negaverunt Deum propter timorem mortis, à peccato non excusantur. Sed non peccassent, nisi tenerentur ad hoc. Ergo quilibet tenetur ad moriendum pro Christo, quod est perfectæ charitatis.

4. Præterea. Philosophus dicit in VIII. Ethic. cap. ult. quod in honoribus qui sunt ad parentes, & ad Deum, non possumus reddere æquivalentes; sed justitia attenditur in hoc quod reddit illis quod potest. Sed ad opus justitiæ omnes tenentur. Ergo quilibet debet pro Deo facere totum quod potest. Potest autem ad opera perfectionis se extendere. Ergo tenetur ad illa.

Sed contra. Quilibet peccat omitens id ad quod tenetur. Si ergo omnes tenentur ad perfectam charitatem, omnes imperfecti damnarentur; quod falsum est.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod habentes charitatem perfectam teneantur ad omnia quæ sunt perfectio- nis. Quia, sicut dicit Gregorius, homil. ix. in Evang. cum crescant dona, rationes etiam crescant donorum; & Luc. xii. dicitur: Cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Sed ei qui habet perfectam charita- tem, plus committitur. Ergo & plus tenetur secun- dum exigentiam doni accepti; & ita videtur quod teneatur ad ea quæ perfectionis sunt.

2. Præterea. Sicut se habet imperfectus ad commu- nia, ita se habet perfectus ad ea quæ perfectionis sunt. Sed imperfectus tenetur ad communia. Ergo & perfectus ad ea quæ perfectionis sunt.

3. Præterea. Apostolus tenebatur ad evangelizan- dum: quia dicit I Corinth. ix. 16. Si non evangeliza- vero, va mihi est? necessitas enim mihi incumbit: quod est perfectionis: non nisi quia habebat perfectam charitatem. Ergo illi qui habent perfectam charitatem, tenentur ad ea quæ perfectionis sunt.

Sed contra. Quanto aliquis plus habet de charita- te, plus habet de libertate: quia ubi Spiritus Domini, ibi libertas. II. Corinth. xiii. 14. Sed perfectam charitatem habens, potissime habet libertatem. Ergo minus habet de obligatione. Ergo obligatus est ad mi- nora quam alii.

Præterea. Perfectionis est lingua non offendere, & peccata venialia vitare. Sed hoc nullus facit, (1) nec etiam Apostoli. Ergo perfecti non obligantur ad ea quæ perfectionis sunt.

Respondedo dicendum ad primam quæstionem, quod sicut in augmento corporali distinguantur diverse ætates secundum diversos effectus notabiles in quibus natura proficit, quos prius exercere non poterat;

tem indigent filiorum auxilio, quia rationem non ha- bent, indidit natura inclinationem filiis ut patribus providerent, sicut è converso, ut dictum est de ciconiis.

Ad secundum dicendum, quod ratio illa procedit de amore filii, secundum quod diligitur ut bonum patris: sic enim beneficiatum naturaliter plus diligitur quam beneficians, inquantum est factura beneficientis, quia relucet in eo opus suum.

Ad tertium dicendum, quod uxor in actum gene- rationis assumitur: unde videtur in eodem gradu ponenda esse, quantum ad amorem benevolentiae, cum filiis.

Ad quartum dicendum, quod matres naturaliter plus diligunt filios quam patres propter tres ratio- nes. Primo quia magis laborant in eorum generatio- ne, unde ponunt magis ibi de suo. Secundo quia magis sciunt quod sunt sui filii quam patres. Tertio quia statim natos secum tenent, & nutriunt; non autem patres: sicut & consanguineos, cum quibus conversa- sati sumus, magis diligimus, quia amicitia natura- li adjungitur amicitia socialis: & hoc totum redit ad hoc quod plus de suo ponit mater in filio quam pater. Sed plus de eo quod est filii, ponitur à patre quam à matre: quia pater dat formam, & mater dat materiam: & ideo naturaliter homo plus diligit patrem, & consanguineos ex parte patris quam ex parte matris.

Ad quintum dicendum, quod filia in his quæ ad perfectionem pertinent, quæ ipsa magis in se diligit, plus similatur patri quam matri; sed in his quæ pertinent ad defectus, plus similatur matri quam patri; & hoc non est dilectionis ratio: & ideo etiam homo plus diligit naturaliter fratres quam sorores, inquantum perfectius imitantur patrem quam sorores.

Ad sextum dicendum, quod quamvis fratres sint propinquiore patri, tamen filii sunt propinquiore nobis. Nos autem debemus nosipsos magis diligere quam patres; & ideo magis filios quam fratres dili- gimus.

ARTICULUS VIII.

Utrum gradus charitatis convenienter distinguantur.

1. Ad octavum sic proceditur. Videtur quod inconvenienter distinguantur isti gradus charitatis. Quia perfectio charitatis consistit in hoc quod Deus ex toto corde diligitur. Sed hoc non est possibile in via, ut supra dictum est, dist. xxvii. art. 2. Ergo charitas in via non potest esse perfecta.

2. Præterea. Illud quod est semper in augeri, non potest esse perfectum. Sed charitas, quamdiu in hac vita sumus, semper potest augeri, ut in I. Lib. dist. xvii. quæst. ii. art. i. corp. dictum est. Ergo non potest esse perfecta.

3. Præterea. In quolibet motu possunt accipi infi- nita media inter primum & ultimum. Sed charitas incipiens est quasi principium motus; terminus autem perfectio charitatis est. Ergo possunt infiniti gradus assignari.

4. Præterea. Quando incipit, etiam est proficiens. Ergo non debet distingui proficiens ab incipiente. Sed contra. Vita spiritualis similatur vitæ natura- li. Sed in profectu naturalis vitæ assignantur deter- minati gradus ætatum. Ergo & in charitate, secun- dum quam est spiritualis vita animæ, debent deter- minati gradus assignari.

In III. Sent. Tom. III.

(1) Al. deest nec.

ita etiam in augmento spirituali assignantur gradus diversi charitatis secundum aliquos notabiles effectus quos in habente charitatem charitas relinquit. Primus ergo effectus charitatis est ut homo à peccato discedat: & ideo mens charitatem habentis in primis circa hoc maxime occupatur ut à peccatis præteritis emundetur, & à futuris præcaveat; & quantum ad hunc effectum dicitur charitas incipiens. Secundus effectus est ut jam fiduciam de liberatione peccatorum habens ab bonum adipiscendum se extendat; & quantum ad hunc effectum dicitur charitas proficiens; non quin in aliis statibus proficiat, sed quia in hoc statu præcipua cura est de adipiscendis bonis, dum homo semper ad perfectionem anhelat. Tertius effectus est ut homo jam ad ipsa bona quasi connutritus, quodammodo sibi naturalia habeat ipsa, (2) & in eis quiescat, & delectetur; & hoc ad perfectam charitatem pertinet. Status autem medius duo habet: unum secundum quod comparatur ad primum statum, quia roboratur contra mala, de quibus charitas incipiens sollicita est; aliud quod nutritur, secundum quod tendit in statum tertium, semper magis ac magis bona quasi sibi incorporando. Similiter etiam perfecta charitas duos habet gradus. Unus est secundum quod in bonis communibus quasi jam secunda conquiescit; & secundum hoc dicitur perfecta; alius secundum quod ad quolibet difficultia manum mittit; & secundum hoc dicitur perfectissima: vel perfecta quantum ad statum viæ, perfectissima quantum ad statum patriæ.

Ad primum ergo dicendum, quod præceptum illud quodammodo servatur in via quantum ad perfectionem viæ, quodammodo in patria quantum ad perfectionem patriæ.

Ad secundum dicendum, quod quamvis charitas semper augetur quantum ad intensionem circa eosdem effectus; non tamen augetur ut addantur ei aliqui notabiles effectus qui prius non fuerunt.

Ad tertium dicendum, quod quamvis possint accipi infinita media, non tamen habent notabilem diversitatem.

Ad quartum dicendum, quod quamvis incipiens proficiat, magis tamen occupatur mens eius circa remotionem malorum quam circa profectum in bona: & ideo non dicitur proficiens quantum ad statum, quia moralia denominantur à fine.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod quantitas charitatis dupliciter potest attendi. Uno modo secundum intensionem charitatis; alio modo secundum objecta, sicut est etiam de quantitate cujuslibet virtutis vel moralis, vel naturalis: & secundum hoc etiam potest attendi duplex perfectio charitatis: una secundum (3) intensionem, scilicet ut perfecte diligat; alia secundum objecta, vel effectus, ut perfecta faciat. Unaquæque autem harum perfectionum potest dupliciter attendi in charitate. Habet enim perfectionem quantum ad esse suum, secundum quod est perfecta in specie sua: & hæc est perfectio sufficientiæ, & ad hanc omnes tenemur, sicut ad charitatem: quia charitas habet quantitatem determinatam utroque modo, citra quam non porrigitur, & in hoc stat perfectio essentialis ipsius. Habet etiam perfectionem quantum ad bene esse; & in hac perfectione distinguendum est: quia ad perfectionem

(2) Al. & in ea. (3) Al. intensionem.

quæ est per intensionem tenetur tendere, quamvis non teneatur eam habere; sed ad perfectionem quæ est secundum objecta non tenetur simpliciter quis neque tendere, neque eam habere; sed tenetur eam non contemnere, nec contra eam se obfirmare. Et ratio est, quia præmium essentialis, ad quod tendere tenemur, mensuratur secundum intensionem charitatis, non secundum magnitudinem factorum: quia Deus magis pensat ex quanto, quam quantum fiat. Sed tamen tenetur in casu ad aliqua opera perfectionis operibus similia, ut dicitur.

Ad primum ergo dicendum, quod intelligitur de profectu qui est secundum intensionem, in quem debet homo semper conari.

Ad secundum dicendum, quod cum scimus fratrem posse liberari per mortem corporis à morte animæ sine periculo animæ nostræ; tunc tradere animam pro fratribus non est perfectionis, sed necessitatis: alias autem est perfectionis.

Et similiter dicendum ad tertium quod perfectionis est quod homo persecutoribus se offerat, quando incumbit periculum fidei; sed quod comprehensus non neget hoc, necessitatis est.

Ad quartum dicendum, quod in illis quæ non sunt determinata ad unum, non potest tota potentia obligari ad aliquid unum: quia periret ratio contingentiæ, secundum quam aliquid deficere potest in minori parte. Cum ergo homines in statu isto non habeant liberum arbitrium, determinatum, non exigitur quod totum posse expendatur in servitium Dei: hoc enim erit in patria, quando jam defectus incidere non poterit: sed sufficit quod nihil de posse nostro contra Deum expendamus, & illa quæ nobis determinata sunt faciamus; alias periret ratio nostri status. Unde sicut Deus non exigit à nobis quantum ipse dedit nobis, quia non possumus; ita non exigit à nobis quantum possumus, quia hoc esset contra rationem nostri status.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod habens charitatem perfectam potest intelligi dupliciter. Uno modo quantum ad perfectionem charitatis, quæ est penes objecta; sicut dicuntur perfecti illi quibus competit opera perfectionis facere vel ex voto, sicut religiosi, vel ex officio, sicut prælati; & sic ex debito non tenentur tales perfecti ad quæ alii non teneantur, nisi ad illa quæ voverunt, vel quæ officio suo sunt annexa: unde nec prælati, nec religiosi tenentur ad omnia consilia. Alio modo quantum ad perfectionem charitatis, quæ est secundum intensionem, sicut aliquis sæcularis laicus fervens in charitate; & talis non obligatur ad opera perfectionis nisi sicut alii; sed obligatur ad intensius Deum diligendum pro bonis acceptis; & ad hoc ex habitu charitatis perfectio inclinatur.

Ad primum ergo dicendum, quod tenetur ad plus, & perfectius agendum, sed non ad opera alia facienda ex commisso; quamvis alius forte plus teneatur ex dimisso. Sed commissum multo majus est quam dimissum: quia bonum est magis bonum quam malum sit malum. Tamen ille qui est debitor ex dimisso, tenetur ad aliqua ad quæ iste non tenetur, sicut ad satisfaciendum.

Ad secundum dicendum, quod illa ratio falsum supponit, nisi intelligatur de perfectis qui voverunt ali-

aliqua perfectionis opera, ad quæ tenentur præ aliis. Ad tertium dicendum, quod Paulo competebar hoc propter officium prælationis.

Sciendum tamen, quod ratio facta ad oppositum, minus concludit: quia perfecti non minus tenentur, sed minus ex debito moventur: quia amor magis eos quam debitum movet, etiam in his quæ debentur; & quantum ad hoc dicitur major in eis esse libertas.

EXPOSITIO TEXTUS.

Multorum charitas inordinata est. Charitatem hic large pro dilectione, vel amicitia ponit.

Qui si boni sint, malis filiis præponendi sunt non in illis quæ ad naturalem communicationem pertinent, sicut est hereditatis dimissio, educatio, & hujusmodi; nisi forte superabundans malitia filiorum eos indignos paterno beneficio faciat.

Perfecta charitas est, ut quis sit paratus pro fratribus mori. Contra. Imperfectus non est paratus pro Deo mori. Ergo perfectus magis diligit proximum quam imperfectus Deum. Et dicendum, quod hoc contingit ex hoc quod perfectus minus amat vitam

DISTINCTIO XXX.

Si melius est diligere amicos quam inimicos, & è converso

Hic solet queri, quid potius sit, pluriusque meriti, diligere amicos, an diligere inimicos. Sed hæc comparatio implicita est. Si enim conferatur dilectio amicorum tantum dilectioni amicorum, & inimicorum; perspicua est absolutio. Sed si in aliquo uno homine qui diligit simul amicum, & inimicum, quid horum potius sit queratur, obscura est responsio: quia (5) motu mentis id agitur, de quo non est nobis facile iudicium, an unus & idem motus sit erga amicum, & inimicum, sed erga amicum intensior; an duo, unus erga inimicum, qui dicitur difficilius, alter erga amicum, qui videtur ferventior. Nec incongrue putatur melior qui est ferventior. Vel si unus idemque est, idem potior, ubi est ardentior, non improbe æstimatur. Augustinus tamen in Enchir. cap. LXXIII, sentire videtur majus esse diligere inimicum quam amicum: quia perfectorum esse dicit diligere inimicos, & benefacere eis; neque hoc à tanta multitudine (6) impleri, quanta exaudiri in oratione dominica, cum dicitur Matth. vi. 12., Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimitimus debitoribus nostris. Illam enim sponsonem dicit à multis impleri qui nondum diligunt inimicos. Ait enim sic: „Magnum est erga eum qui tibi nihil mali fecerit, esse benevolunt, vel beneficium. Illud multo grandius, & magnificentissimæ bonitatis est, ut tuum quoque inimicum diligas, & ei qui tibi vult malum, & si potest, facit, tu semper velis bonum, faciasque quod possis, autem diens dicentem Jesum Matth. v. 44. Diligite inimicos vestros, & benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Sed quoniam perfectorum filiorum Dei est istud, quo quidem se oebet omnis fidelis extendere, & humanum animum adhuc affectum orando Deum, secumque agendo, luctandoque perducere; tamen quia hoc tam magnum bonum tantæ multitudinis non est, quantum credimus exaudiri, cum in oratione dicitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimitimus debitoribus nostris, proculdubio verba sponsonis hujus implentur, si homo qui nondum ira proficit ut etiam diligat inimicum, tamen quando rogatur ab homine qui peccavit in eum, ut ei dimittat, dimittit ex corde, qui etiam sibi roganti vult dimitti cum orat, & dicit: Sicut & nos dimitimus debitoribus nostris. Quicumque vero rogat hominem in quem peccavit, si peccato suo movetur ut roget; non est adhuc deputandus inimicus, ut eum diligere sit difficile, sicut erat quando inimicitias exercebat. Quisque vero roganti, & penitenti non dimittit, non æstimet à Domino sua peccata dimitti; quia mentiri Veritas non potest, quæ cum docuisset orationem, hanc in ea sententiam positam commendavit dicens, Matth. vi. 14. Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittentur & vobis peccata vestra; si vero non dimiseritis, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. Ecce hinc haberi videtur, quod & prætaximus: scilicet majoris virtutis esse diligere inimicum, & benefacere ei, quam illum qui nihil mali nobis fecit, vel amicum. Quod si quis concedere simpliciter noluerit, dicens: Intensius diligitur amicus quam inimicus; & ideo illud potius isto: determinet ista secundum præmissam intelligentiam; dicens, ibi comparationem esse factam inter dilectionem qua tantum diligitur amicus, & illam qua amicus, & inimicus diligitur. Illud vero quod sequitur, magis nos movet, quod scilicet dicit non esse tantæ multitudinis diligere inimicos, quanta exaudiri, cum dicitur: „Dimitte nobis &c.“ ubi datur intelligi, quod alicui à Deo dimittuntur peccata non diligenti inimicum, si tamen fratri roganti qui in se peccavit, dimittat. Sed cum peccata non dimittantur alicui adulto, nisi charitatem habeat, sequitur ut charitatem habeat qui non diligit

(4) Al. de motu mentis. (5) Al. in plurali. (6) Vulgata te cinget, & ducet.